EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 27.10.2022.
COM(2022) 554 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par novērtējumu attiecībā uz pārrobežu darbībām piemītošajiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuri skar iekšējo tirgu

{SWD(2022) 344 final}

1. IEVADS

Finanšu darījumu darba grupa (*FATF*)[1] iesaka valstīm veikt riska novērtējumu katrā nozarē atbilstīgi prasībām par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu (NILL/TFN). Tām būtu jāidentificē, jānovērtē un jāizprot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas riski un jāveic samērīgi preventīvi pasākumi.

Atzīstot, ka ir svarīgi īstenot pārvalstisku pieeju riska identificēšanai, ar Direktīvu (ES) 2015/849[2] (Ceturtā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu), kas grozīta ar Direktīvu (ES) 2018/843[3] (Piektā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu), turpmāk — "Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīva", Komisija pilnvarota veikt novērtējumu par konkrētiem pārrobežu darbībām piemītošajiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (NILL/TF) riskiem, kuri skar iekšējo tirgu.

Pirmo pārvalstisko riska novērtējumu jeb riska novērtējumu pārvalstiskā līmenī (RNPL) Komisija publicēja 2017. gadā[4] un otro — 2019. gadā[5]. Komisijas 2022. gada RNPL veido divi dokumenti: šis ziņojums un sīki izstrādāts Komisijas dienestu darba dokuments, kuri, lasot tos kopā, sniedz izsmeļošu pārskatu par riskiem visās attiecīgajās nozarēs, kā arī nepieciešamos ieteikumus šo risku pārvarēšanai.

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 6. panta 1. punktā noteikts, ka Komisija savu ziņojumu atjaunina ik pēc diviem gadiem (vai biežāk, ja nepieciešams). Šajā novērtējumā, kura publicēšanu nedaudz aizkavēja Covid-19 pandēmijas ietekme, ir atkārtoti novērtētas visas nozares, kas tika aplūkotas iepriekšējos novērtējumos, un gadījumos, kad apstākļi nav mainījušies, ir atjaunināta un pielāgota 2019. gada ziņojumā iekļautā informācija. Attiecībā uz tām nozarēm vai produktiem, kuru gadījumā ir konstatētas būtiskas izmaiņas, novērtējuma rezultātā ir veikts arī atkārtots attiecīgo riska līmeņu aprēķins (piemēram, kriptoaktīvi un tiešsaistes azartspēles — divas nozares, kurās risks tagad ir augstāks)[6].

Tāpat kā iepriekšējos ziņojumos, šajā, trešajā, publikācijā ir analizēti pašreizējie NILL/TF riski un ierosināta daudzpusīga rīcība to novēršanai. Tajā arī aplūkots tas, kādā mērā ir izpildīti 2019. gada ziņojumā sniegtie ieteikumi par riska mazināšanas pasākumiem, un izvērtēti atlikušie riski. Šis ziņojums arī guvis labumu no paveiktā darba un ieinteresēto personu apspriešanās procesa, kā rezultātā tika pieņemts Komisijas rīcības

---

[1] *FATF*, "National money laundering and terrorist financing risk assessment"("Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riska valsts novērtējums"): https://www.fatf-gafi.org/documents/news/nationalmoneylaunderingandterroristfinancingriskassessment.html.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (Dokuments attiecas uz EEZ); *OV L 141, 5.6.2015., 73.–117. lpp.*

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES (Dokuments attiecas uz EEZ); *OV L 156, 19.6.2018., 43.–74. lpp.*

[4] COM(2017) 340 final.

[5] COM(2019) 370 final.

[6] Procedūra ir aprakstīta pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta SWD(2022) 344 2. pielikuma nodaļā par metodiku.

plāns 2020. gadam[7] un 2021. gadā ierosinātais tiesību aktu kopums nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai[8].

2021. gadā ierosinātais tiesību aktu kopums ir daļa no Komisijas apņemšanās aizsargāt Savienības iedzīvotājus un finanšu sistēmu, nepieļaujot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un teroristu finansēšanu. Tās mērķis ir uzlabot aizdomīgu darījumu un darbību atklāšanu un novērst nepilnības, kuras noziedznieki izmanto, lai legalizētu nelikumīgi iegūtus līdzekļus vai finansētu teroristiskas darbības, izmantojot finanšu sistēmu. Šis kopums ir uzskatāms par ierosināto **riska mazināšanas pasākumu centrālo elementu** un veidu, kā risināt problēmas, attiecībā uz kurām konstatēts, ka tām ir **strukturāls raksturs**, un kuras nevar novērst, izmantojot tikai iepriekšējos NILL/TFN jomā pieņemtos ES noteikumu pārskatus.

Arī šajā ziņojumā par prioritāri noteikti riski un gadījumos, kad tas ir iespējami un atbilstīgi[9], galvenā uzmanība vērsta uz ģeogrāfiskajiem faktoriem, ņemot vērā ieteikumus, kas sniegti Revīzijas palātas Īpašajā ziņojumā Nr. 13/2021[10].

Izstrādājot šo ziņojumu, Komisija ir veikusi plašu apspriešanos, kurā tā iesaistīja pēc iespējas vairāk ieinteresēto personu[11] un kuras laikā tā, īstenojot divpusēju un nozares dialogu ar reprezentatīvām organizācijām ES līmenī, dalībvalstu ieceltiem ekspertiem un akadēmisko aprindu pārstāvjiem, aplūkoja vairākas nozares. Ir pienācīgi ņemti vērā dalībvalstu sagatavotie valsts riska novērtējumi (VRN) un jaunākās specializētās publikācijas NILL/TFN jomā. Komisija ir apspriedusies arī ar citām ES aģentūrām un valsts iestādēm, piemēram, Eiropolu, Eiropas Banku iestādi (EBI), kā arī, izmantojot ES *FIU* platformu[12], — ar finanšu ziņu vākšanas vienībām (*FIU*). Šīs apspriedes notika laikā no 2020. līdz 2022. gadam.

1.1. Covid-19 pandēmijas ietekme

Covid-19 krīze ir radījusi nepieredzētas pasaules mēroga problēmas un ekonomikas traucējumus. Kopš Pasaules Veselības organizācija (PVO) 2020. gada martā paziņoja, ka Covid-19 uzliesmojumi ir starptautiska pandēmija, valdības visā pasaulē, reaģējot uz pandēmiju, ir ieviesušas dažādus pasākumus. To starpā ir veicināšanas fondi, sociālā atbalsta un nodokļu atvieglojumu iniciatīvas, bet arī dažāda veida mājsēdes un pārvietošanās ierobežojumu pasākumi, piemēram, komandantstunda, skolu, mazumtirdzniecības un viesmīlības pakalpojumu sniegšanas vietu slēgšana, robežu slēgšana un ceļošanas ierobežojumi. Nepieredzētās personu uzvedības izmaiņas, valdošā nenoteiktība un bailes, kā arī valdību noteiktie ierobežojumi ir izraisījuši izmaiņas noziedznieku rīcībā. Noziedznieki arī ir ļaunprātīgi izmantojuši valsts atbalsta programmas.

---

[7] Komisijas paziņojums par Rīcības plānu attiecībā uz visaptverošu Savienības politiku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai (2020/C 164/06); *OV C 164, 13.5.2020., 21.–33. lpp.*

[8] COM(2021) 423 final: https://ec.europa.eu/info/publications/210720-anti-money-laundering-countering-financing-terrorism_en.

[9] Piemēram, novērtējumos par brīvajām zonām, kā arī par ieguldītājiem paredzētām pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās shēmām.

[10] Revīzijas palāta, Īpašais ziņojums Nr. 13/2021 "ES centieni apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju banku sektorā ir sadrumstaloti, un to īstenošana ir nepietiekama", 28.6.2021.: https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=58815.
Precīza atsauce uz šo īpašo ziņojumu ir atrodama pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 2. pielikuma nodaļā par metodiku.

[11] Ieinteresētās personas ir uzskaitītas pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 5. pielikuma bibliogrāfijas iedaļā.

[12] Finanšu ziņu vākšanas vienību tīkls.

Jaunie apstākļi ir pastiprinājuši nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku daudzās ekonomikas nozarēs un darījumdarbībā. Šie riski ietver:

- tādu līdzekļu piesavināšanos un ar tiem saistītu krāpniecību, kas ir piešķirti finanšu pasākumu ietvaros valsts ekonomikas aizsardzībai pret pandēmijas radīto ietekmi, kā arī citu pandēmijas kontekstā piešķirtu valsts līdzekļu piesavināšanos un ar tiem saistītu krāpniecību;
- uzņēmumu, kuri saskaras ar finanšu grūtībām, pārņemšanu, ko veic personas nelikumīgos nolūkos vai noziedzīgas organizācijas;
- lielākas noziedzīgo grupu iespējas gūt ienākumus, pārdodot neatļautas medicīniskās ierīces un nelegālus farmaceitiskos līdzekļus un vakcīnas, cita starpā valdībām;
- kibernoziegumus, kas veikti, gūstot labumu no pieaugošā tiešsaistē veikto pirkumu skaita, cita starpā izmantojot viltus identitātes; kā arī
- ierēdņu korupciju, veicot ārkārtas pasākumus, piemēram, pasūtot konkrētas medicīnas preces, un saistītu iepirkuma noteikumu vienkāršošanu[13].

Valsts iestādēm nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas sistēmā, piemēram, uzraudzītājiem, *FIU* un tiesībaizsardzības iestādēm, bija jāpielāgojas jauniem darbības nosacījumiem, kas ierobežoja mobilitāti un personisko mijiedarbību. Šie jaunie nosacījumi cita starpā bija ierobežotas vai apturētas pārbaudes uz vietas, intervijas un tiesībaizsardzības misijas citās valstīs pārrobežu operāciju novērtēšanai. Tas varētu būt mazinājis spēju dažās jomās efektīvi veikt funkcijas. Ir ieviesti jauni izmeklēšanas rīki un prakses, piemēram, tiešsaistes intervijas un pārbaudes, kas ierobežoja valdības pasākumu ietekmi uz kompetento iestāžu uzraudzības un izmeklēšanas spējām.

Vairāk nekā divus gadus pēc pandēmijas izsludināšanas šīs parādības joprojām var novērot, lai gan to ietekme tagad ir ierobežotāka, pateicoties labākai informētībai par šiem noziedzības draudiem, bet iedzīvotāji ir lielā mērā atgriezušies pie uzvedības, kas tiem bija raksturīga pirms slimības uzliesmojuma. Neraugoties uz to, noziedznieki pielāgos savus darbības veidus. Kamēr tas notiek, noziedzīgās struktūras ES joprojām var gūt labumu no pandēmijas dēļ ieviestajām izmaiņām un stiprināt savas spējas.

1.2. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu

ES kopš 2014. gada marta ir pakāpeniski ieviesusi ierobežojošus pasākumus (sankcijas) pret Krieviju, kas sākotnēji bija atbilde uz Krimas un Sevastopoles aneksiju un apzinātu Ukrainas destabilizāciju. ES 2022. gada 23. februārī paplašināja sankcijas, reaģējot uz Ukrainas valdības nekontrolēto Doneckas un Luhanskas apgabalu atzīšanu un pavēli ievest Krievijas bruņotos spēkus šajās teritorijās. Kopš 2022. gada 24. februāra, atbildot uz Krievijas militāro agresiju pret Ukrainu, ES ir vērienīgi paplašinājusi sankcijas[14]. ES papildināja sankciju sarakstu ar lielu skaitu personu un uzņēmumu un pieņēma

[13] Kā aprakstīts:

- *FATF* dokumentā "Paper on COVID-19-related Money Laundering and Terrorist Financing – Risks and Policy Responses":

http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/covid-19-ml-tf.html;
https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Update-COVID-19-Related-Money-Laundering-and-Terrorist-Financing-Risks.pdf.

- EIROPOLS, "Pandemic profiteering: how criminals exploit the COVID-19 crisis":
https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/pandemic_profiteering-how_criminals_exploit_the_covid-19_crisis.pdf.

[14] Konsolidētais teksts: Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20220722.

bezprecedenta pasākumus ar mērķi ievērojami vājināt Krievijas ekonomisko pamatu, liedzot tai piekļuvi kritiski svarīgām tehnoloģijām un tirgiem un ievērojami ierobežojot tās spēju īstenot karadarbību.

Līdztekus tam ir paplašināts ES sankciju režīms attiecībā uz Baltkrieviju[15], reaģējot uz šīs valsts iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu un papildinot jau spēkā esošo sankciju kopumu. Sankciju režīmu veido virkne finansiālu, ekonomisku un tirdzniecības pasākumu[16].

Lai nodrošinātu, ka tiek efektīvi īstenoti ES aktīvu iesaldēšanas pasākumi pret personām un subjektiem, kas ir saistīti ar Krievijas agresiju, Komisija izveidoja Konfiskācijas un iesaldēšanas darba grupu (darba grupa "Freeze and Seize"). Darba grupas mērķis ir koordinēt Savienības struktūru un valsts iestāžu veiktās darbības un novērst problēmas saistībā ar ES sankciju īstenošanu. Darba grupa jau ir panākusi ievērojamus rezultātus: dalībvalstis ir iesaldējušas aktīvus gandrīz 10 miljardu EUR apmērā, kas, ieskaitot Krievijas Centrālās bankas līdzekļus, sasniedz 32 miljardus EUR. Krievijas ekonomika jau izjūt sankciju kopējo ietekmi[17]. Darba grupas mērķis ir arī atvieglot informācijas apmaiņu starp tiesībaizsardzības iestādēm par izmeklēšanas un konfiskācijas pasākumiem, kas veikti saistībā ar iespējamajām noziedzīgajām darbībām, kas ir saistītas ar sankcijām pakļautajām personām (tostarp par šādu sankciju apiešanu). Darba grupa arī izskata iespējas izmantot konfiscētos aktīvus Ukrainas iedzīvotāju labā.

Komisijas 2022. gada 28. marta Ieteikumā[18] par tūlītējiem pasākumiem saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā attiecībā uz ieguldītāju pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās shēmām dalībvalstis ir mudinātas atkārtoti novērtēt naturalizācijas kārtībā piešķirto pilsonību un uzturēšanās atļaujas, kas krieviem un baltkrieviem piešķirtas saskaņā ar šādām shēmām, lai pārliecinātos, ka šīs personas nav iekļautas ES sankciju sarakstā saistībā ar karu Ukrainā. Komisija arī ieteica apturēt uzturēšanās atļauju izsniegšanu saskaņā ar ieguldītāju uzturēšanās shēmām visiem Krievijas un Baltkrievijas valstspiederīgajiem.

Saskaņā ar pētījumu, kas nesen tika veikts, izmantojot instrumenta "Iekšējās drošības fonds — policija" finansētu rīku *DATACROS*[19], Eiropā ir gandrīz 31 000 uzņēmumu (to vidū dominē nekustamā īpašuma, celtniecības, viesnīcu, kā arī finanšu un enerģētikas uzņēmumi), kuru faktiskie īpašnieki ir krievi[20]. No tiem 1400 uzņēmumu īpašnieki (līdz 5 %) ir 33 personas, uz kurām attiecas nesenās sankcijas, proti, tā dēvētie oligarhi. Daži oligarhi var slēpt savas īpašumtiesības vai kontroles tiesības pār uzņēmumiem, izmantojot starpposma uzņēmumus, kas reģistrēti ārpussavienības valstīs[21], vai vietējos nominālos akcionārus.

---

[15] Padomes Regula (ES) 2022/398 (2022. gada 9. marts), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 765/2006 par ierobežojošiem pasākumiem, ņemot vērā situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu; *OV L 82, 9.3.2022., 1.–8. lpp.*
Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/399 (2022. gada 9. marts), ar ko groza Lēmumu 2012/642/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu; *OV L 82, 9.3.2022., 9.–13. lpp.*

[16] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/international-relations/restrictive-measures-sanctions/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en.

[17] https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-09-05/russia-risks-bigger-longer-sanctions-hit-internal-report-warns

[18] C(2022) 2028 final.

[19] Šī analīze ir daļa no *TOM* — īpašumtiesību uzraudzības instrumenta, kas ir *Transcrime* un tā nodalītā uzņēmuma *Crime&tech* kopīga iniciatīva: https://www.transcrime.it/en/stories/tom-the-ownership-monitor/.

[20] *TOM* pētījuma kritērijs ir gadījumi, kad noteiktā persona "tieši vai netieši kontrolē vismaz 5 % akciju kapitāla".

[21] Galvenās ārpussavienības valstis, kurās tiek reģistrēti uzņēmumi, ir Britu Virdžīnu Salas un Kaimanu Salas, bet tās veido tikai 2 % no visām starpniecības saitēm: "Inside the matrioska: the firms controlled by sanctioned 'oligarchs' across European regions and sectors", *Transcrime*, 2022. gada marts.

Patiesībā daudzi šie uzņēmumi uzrādīja augsta riska rādītājus jau pirms sankciju piemērošanas: tie bija minēti *Offshore Leaks* datubāzē[22], tos raksturoja nepamatota korporatīvā komplicētība, nepietiekami pārredzamu juridisko veidojumu izmantošana vai saiknes ar augsta riska jurisdikcijām. Tas nozīmē, ka šie uzņēmumi varēja (un tiem būtu vajadzējis) radīt trauksmi kompetentajās un uzraudzības iestādēs vēl pirms nesenajiem notikumiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ES NILL/TFN sistēmas mērķis aizsargāt ES finanšu sistēmas integritāti sekmē brīvības, tiesiskuma un drošības aizsardzību Eiropā kopumā. Lai pienācīgi īstenotu ES aktīvu iesaldēšanas ierobežojošos pasākumus[23], ir arī efektīvi jāizpilda noteikumi par faktiskajām īpašumtiesībām (t. i., uzņēmumu reģistra un korporatīvās jomas pārredzamība), jānodrošina saikņu izveide starp dažādiem reģistriem (faktisko īpašnieku reģistriem, uzņēmumu reģistriem, zemes reģistriem), uzlabota aģentūru sadarbība un informācijas apmaiņa, kā arī pienācīga no nodokļu iestādēm paslēptu aktīvu atklāšana un uzraudzība[24]. Čaulas sabiedrības var izveidot salīdzinoši vienkārši, tāpēc tās turpina izmantot, lai, veicot nepietiekami pārredzamus darījumus, pārvietotu simtiem miljonus euro[25]. Izmantojot čaulas sabiedrības, noziedznieki var slēpt līdzekļu izcelsmi un galamērķi, papildus tam slēpjot arī darījuma patieso labumguvēju. Šos līdzekļus var izmantot personīgam labumam, kā arī veselu valstu destabilizēšanai. Tādējādi netīrās naudas plūsmu atklāšana palīdz ne tikai aizsargāt demokrātiju un ES iedzīvotāju drošību, bet arī cīnīties pret autokrātiju ietekmi.

Apspriedes Konfiskācijas un iesaldēšanas darba grupā izceļ to, cik grūti ir identificēt aktīvus, kurus kā faktiskie īpašnieki kontrolē oligarhi un kuri bieži ir paslēpti dažādās jurisdikcijās, izmantojot sarežģītas juridiskās struktūras. Tas rada būtisku problēmu saistībā ar sankciju piemērošanu un tiesībaizsardzības iestāžu izmeklēšanas darbībām. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt ātru progresu sarunās par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas tiesību aktu kopumu, lai nodrošinātu, ka kompetentajām iestādēm ir pieejama informācija par faktiskajiem īpašniekiem. Turklāt, ņemot vērā reģistru nozīmi mērķorientētu finanšu sankciju efektīvas īstenošanas nodrošināšanā, ir svarīgi, lai dalībvalstis tiktāl, ciktāl iespējams, paātrinātu iepriekš minētajā tiesību aktu kopumā ierosināto pasākumu pieņemšanu ar mērķi nodrošināt, ka faktisko īpašnieku reģistri ir pietiekami aizpildīti.

2. RISKA NOVĒRTĒJUMA PĀRVALSTISKĀ LĪMENĪ IZNĀKUMI

Šajā trešajā RNPL Komisija analizē nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas riskus, ko ES iekšējam tirgum var radīt 43 produkti un pakalpojumi, kas grupēti astoņās kategorijās. Šie produkti un pakalpojumi ir Nelikumīgi iegūtu līdzekļu

[22] Šajā datubāzē ir iekļauta informācija par vairāk nekā 810 000 ārzonas subjektu, kuri ir iesaistīti "Pandoras dokumentu", "Paradīzes dokumentu", *Bahamas Leaks*, "Panamas dokumentu" un *Offshore leaks* izmeklēšanā. Dati ir saistīti ar cilvēkiem un uzņēmumiem vairāk nekā 200 valstīs un teritorijās: https://offshoreleaks.icij.org/.

[23] Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība; *OV L 78, 17.3.2014., 6.–15. lpp.*

[24] Šajā sakarā būtu jāatsaucas uz priekšlikumu Padomes direktīvai, ar ko paredz noteikumus ar mērķi novērst čaulas vienību ļaunprātīgu izmantošanu nodokļu vajadzībām un groza Direktīvu 2011/16/ES; COM(2021) 565 final.
Turklāt Komisija un dalībvalstu nodokļu iestādes Konfiskācijas un iesaldēšanas darba grupā ir izveidojušas apakšgrupu nodokļu izpildes jomā, lai pastiprinātu to centienus vērsties pret sankcijām pakļautajiem krieviem un baltkrieviem, uzņēmumiem un to sabiedrotajiem:
https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/state-tax-authorities-step-tax-enforcement-efforts-support-freeze-and-seize-task-force-2022-06-08_en.

[25] Tiek pastiprināti centieni apkarot čaulas sabiedrību izmantošanu, paredzot noteikumus Komisijas ierosinātajā Padomes direktīvā ar mērķi novērst čaulas vienību ļaunprātīgu izmantošanu nodokļu vajadzībām (COM/2021/565 final).

legalizācijas novēršanas direktīvā noteiktie produkti un pakalpojumi[26], kā arī daži citi produkti un pakalpojumi, kas ir būtiski riska novērtējumam, ņemot vērā to prezumēto raksturīgo risku[27].

Šie 43 produkti un darbības jau ir novērtētas otrajā (2019. gada) RNPL[28], kas savukārt bija Komisijas pirmā (2017. gada) ziņojuma[29] atjaunināta un papildināta versija. Tie ir grupēti šādi:

(1) ar skaidru naudu saistīti produkti un pakalpojumi (skaidras naudas kurjeri, uzņēmumi, kuri plaši izmanto maksājumus skaidrā naudā, lielas vērtības banknotes, skaidras naudas maksājumi un privātie bankomāti);
(2) finanšu sektors (noguldījumi kontos, privāto ieguldījumu un institucionālo ieguldījumu sektors, korporatīvie banku pakalpojumi, banku pakalpojumi privātpersonām, kolektīvā finansēšana, valūtas maiņa, elektroniskā nauda, finansējuma pārskaitīšana, finansējuma nelikumīga pārskaitīšana, maksājumu pakalpojumi, virtuālās valūtas un citi virtuālie aktīvi, darījumdarbības aizdevumi, patēriņa kredīts un zemas vērtības aizdevumi, hipotekārie kredīti un ar aktīviem nodrošināti augstas vērtības kredīti, apdrošināšana (dzīvības un nedzīvības), kā arī drošas glabāšanas pakalpojumi);
(3) nefinanšu produkti un pakalpojumi (juridiskie veidojumi, augstas vērtības preces, augstas vērtības aktīvi, dārgmetālu un dārgakmeņu kurjeri, nekustamais īpašums, grāmatvežu sniegtie pakalpojumi un juridiskie pakalpojumi);
(4) azartspēļu nozare;
(5) bezpeļņas organizācijas;
(6) profesionālais sports (profesionālais futbols);
(7) brīvās zonas;
(8) ieguldītāju pilsonības shēmas un ieguldītāju uzturēšanās shēmas.

Šie produkti un darbības ir pārskatīti, ņemot vērā pārskatīto Savienības NILL/TFN tiesisko regulējumu un attiecīgā gadījumā Covid-19 pandēmijas ietekmi, kā arī pret Krieviju un Baltkrieviju vērstās sankcijas. Gadījumos, kad apstākļi nav mainījušies, 2019. gada ziņojumā analizēto produktu un pakalpojumu aprakstos un novērtējumos nav veiktas būtiskas izmaiņas.

Tādējādi ar šo novērtējumu tiek atjaunināta 2019. gada ziņojumā sniegtā informācija, pielāgojot un vienkāršojot vairākas jomas (piemēram, virtuālo valūtu un aktīvu jomu, kā arī finanšu sektora un nefinanšu produktu analīzi), un pārskatīti skaitļi un informācijas avoti.

[26] Kredīta un finanšu iestādes, naudas nosūtītāji, valūtas maiņas punkti, augstas vērtības preču un aktīvu tirgotāji, nekustamā īpašuma aģenti, trasta vai uzņēmuma pakalpojumu sniedzēji, revidenti, ārštata grāmatveži un nodokļu konsultanti, notāri un citi neatkarīgi juridisko profesiju pārstāvji, kā arī azartspēļu pakalpojumu sniedzēji.
[27] Šie citi produkti un pakalpojumi parasti tiek iekļauti valsts riska novērtējumos visā pasaulē. Tie ietver ar skaidru naudu saistītu produktu kategoriju, kā arī virtuālās valūtas, kolektīvo finansēšanu un bezpeļņas organizācijas. Tāpat kā iepriekšējā (2019. gada) riska novērtējumā pārvalstiskā līmenī, ir novērtēti arī atsevišķi neoficiāli līdzekļi, piemēram, *Hawala* un citi neoficiālu vērtību pārvešanas pakalpojumu sniedzēji, profesionālais futbols, brīvostas un ieguldītāju pilsonības un uzturēšanās shēmas.
[28] COM(2019) 370 final.
[29] COM(2017) 340 final.

2.1. Galvenie riski nozarēs, kas aplūkotas riska novērtējumā pārvalstiskā līmenī

2.1.1. Skaidra nauda un skaidrai naudai līdzīgi aktīvi

Lai gan neliela apjoma darījumi skaidrā naudā ir samazinājušies, šķiet, ka pieprasījums pēc euro banknotēm ir palielinājies; šo tendenci dēvē par "banknošu paradoksu", un tā liecina, ka skaidra nauda pat Covid-19 pandēmijas seku apstākļos joprojām ir populārs vērtības uzkrāšanas līdzeklis[30]. Neraugoties uz noziedzības profila izmaiņām, noziedzīgajā ekonomikā joprojām galvenokārt tiek izmantoti skaidras naudas līdzekļi, tādējādi pakļaujot ES būtiskiem NILL/TF riskiem, ņemot vērā skaidras naudas un skaidrai naudai līdzīgo aktīvu anonimitāti un salīdzinoši vienkāršo pārvietošanu. Noziedznieki ieņēmumus skaidrā cenšas pārvietot uz vietām, kur tos vieglāk integrēt finanšu sistēmā — parasti uz vietām, kur pārsvarā tiek izmantota skaidra nauda vai finanšu sistēmas uzraudzība ir vāja. Skaidru naudu var turpmāk konvertēt anonīmos aktīvos, piemēram, priekšapmaksas kartēs, kuras patlaban uz robežām nepārbauda[31]. Ziņojumi tiek sniegti ļoti reti, un tas, iespējams, ir skaidrojams ar grūtībām atklāt darījumus ar skaidru naudu. Privātu bankomātu ieviešana ir palielinājusi noziedzīgu organizāciju iespējas neatklāti iepludināt savu peļņu finanšu sistēmā.

Spēkā esošais tiesiskais regulējums ES ir ievērojami apgrūtinājis iespējas integrēt lielas nelikumīgi iegūtas skaidras naudas summas finanšu sistēmā. Skaidras naudas kontroles regula[32], kas stājās spēkā 2021. gada jūnijā, paplašina skaidras naudas kontroles tvērumu pie ES robežām un stiprina iestāžu pilnvaras.

Patlaban 19 dalībvalstis ir ieviesušas vai ievieš ierobežojumus attiecībā uz skaidras naudas maksājumiem, bet atšķirīgie satvari kropļo konkurenci, un no tiem var izrietēt darījumdarbības pārcelšana uz dalībvalstīm ar mazāk stingriem noteikumiem. Rīcības plānā attiecībā uz visaptverošu Savienības politiku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai[33] ir minēta maksimālā apjoma ieviešana lieliem skaidras naudas maksājumiem kā iespējams līdzeklis NILL/TF risku ierobežošanai. Šajā nolūkā Komisijas priekšlikums regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai[34], ietver ierobežojumu liela apmēra skaidras naudas darījumiem.

2.1.2. Finanšu sektors

Tāpat kā iepriekšējos ziņojumos, šajā RNPL finanšu sektorā ir iekļauti vairāki produkti un nozares (kopā 17), kas nodrošina finanšu pakalpojumus komercklientiem un

[30] "The paradox of banknotes: understanding the demand for cash beyond transactional use", *ECB Economic Bulletin*, izdevums Nr. 2/2021. Arī "Cash still king in times of COVID-19", ECB Valdes locekļa *Fabio Panetta* programmatiskā runa *Deutsche Bundesbank* piektajā skaidrai naudai veltītajā starptautiskajā konferencē "Cash in times of turmoil": https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2021/html/ecb.sp210615~05b32c4e55.en.html.

[31] Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2018/1672 (2018. gada 23. oktobris) par Savienības teritorijā ievestās skaidras naudas vai no tās izvestās skaidras naudas kontroli un par Regulas (EK) Nr. 1889/2005 atcelšanu (*OV L 284, 12.11.2018., 6.–21. lpp.*) "skaidras naudas" definīcija aptver četras kategorijas: valūta, apgrozāmi uzrādītāja instrumenti, preces, ko izmanto kā vērtības uzkrāšanas līdzekļus ar augstu likviditāti, un priekšapmaksas kartes. Patlaban priekšapmaksas kartes nav ietvertas. Tomēr, ja būs pārliecinoši pierādījumi tam, ka priekšapmaksas kartes tiek izmantotas vērtību pārvedumiem pār ES robežām, apejot tiesību aktus, varētu tikt pieņemts deleģētais akts, lai tās iekļautu.

[32] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1672 (2018. gada 23. oktobris) par Savienības teritorijā ievestās skaidras naudas vai no tās izvestās skaidras naudas kontroli un par Regulas (EK) Nr. 1889/2005 atcelšanu; *OV L 284, 12.11.2018., 6.–21. lpp.*

[33] Komisijas paziņojums par Rīcības plānu attiecībā uz visaptverošu Savienības politiku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai (C/2020/2800), *OV C 164, 13.5.2020., 21.–33. lpp.*

[34] COM(2021) 420 final.

privātpersonām. Šī nodaļa aptver plašu nozaru klāstu, tostarp banku sektoru, ieguldījumus, apdrošināšanu, kolektīvo finansēšanu, elektronisko naudu, (likumīgu vai nelikumīgu) finansējuma pārskaitīšanu, kriptoaktīvus un maksājumu pakalpojumus.

Lielākā daļa identificēto apdraudējuma un neaizsargātības aspektu jau ir izcelti iepriekšējos RNPL, un tie joprojām ir aktuāli. Skaidru un saskanīgu noteikumu neesība, nekonsekventa NILL/TFN uzraudzība iekšējā tirgū un nepietiekama koordinācija un informācijas apmaiņa starp *FIU* finanšu sektorā turpināja ietekmēt ES spēju pareizi novērst NILL/TF riskus[35]. Turklāt šķiet, ka kompetentās iestādes NILL/TFN jomā dalībvalstīs bieži saskārās ar grūtībām attiecībā uz sektora pārraudzību atbilstīgi uz risku balstītai pieejai[36].

Saskaņā ar Eiropas Banku iestādes 2021. gada marta atzinumu[37] šajā RNPL uzskatīts, ka riskiem, kas izriet no NILL/TFN sistēmu un kontroļu trūkumiem, visvairāk šķiet pakļautas kredītiestādes un maksājumu iestādes, *bureaux de change*, elektroniskās naudas iestādes un kredītu izsniedzēji (kas nav kredītiestādes)[38].

Ar kriptoaktīviem saistītie riski rada vajadzību nodrošināt ne tikai patērētāju un ieguldītāju augsta līmeņa aizsardzību un tirgus integritāti, bet arī veikt pasākumus pret tirgus manipulāciju un novērst NILL/TF darbības[39]. Ir jāņem vērā arī finanšu stabilitātes un monetārās politikas riski, kas varētu izrietēt no kriptoaktīvu un uz sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju balstītu risinājumu plašas izmantošanas finanšu tirgos[40].

Ieguldījumu fondu iezīmju un rakstura dēļ tie ir neaizsargāti pret tādas peļņas legalizēšanu, kas iegūta no krāpniecības, nodokļu noziegumiem, korupcijas un kukuļošanas[41]. Risku padziļina sektora saskare ar augsta riska klientiem, kā arī darījumu lielais apmērs, sarežģītība un pārrobežu raksturs. Nozarē, kura pārvalda ievērojamu vērtību, joprojām nav pietiekamas pārredzamības attiecībā uz faktiskajiem īpašniekiem.

2.1.3. Nefinanšu sektors un produkti

Šajā RNPL nodaļā, atkāpjoties no iepriekšējos ziņojumos izmantotās pieejas, juridiskās struktūras ir novērtētas atbilstīgi jaunai pieejai. Tagad tā ir vērsta uz galvenajiem neaizsargātības aspektiem saistībā ar faktisko īpašnieku slēpšanu (trasti, nominālie akcionāri un uzņēmumi), vairs neaplūkojot konkrētus brīžus juridisko personu un

---

[35] Šīs strukturālās problēmas ir aplūkotas Komisijas 2021. gada priekšlikumā par NILL/TFN: https://ec.europa.eu/info/publications/210720-anti-money-laundering-countering-financing-terrorism_en.

[36] Tas atbilst EBI konstatējumiem tās pirmajā ziņojumā par kompetento iestāžu pieejām banku uzraudzībai saistībā ar NILL/TFN, kas tika publicēts 2020. gadā. Pastāv risks, ka bez pienācīgiem riska novērtējumiem kompetentās iestādes varētu nespēt identificēt NILL/TF riskus, kuriem ir pakļauts to sektors, un attiecīgi rīkoties.

[37] "Opinion on risks of money laundering and terrorist financing (ML/TF) affecting the European Union's financial sector"; Eiropas Banku iestāde (EBI), 3.3.2021., EBA/Op/2021/04: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2021/963685/Opinion%20on%20MLTF%20risks.pdf
Tas ir trešais atzinums par NILL/TF riskiem, kas skar Eiropas Savienības finanšu sektoru. EBI to publicēja, īstenojot tās jaunās pilnvaras ES līmenī vadīt, koordinēt un pārraudzīt cīņu pret NILL/TF finanšu sistēmā. Procesā bija cieši iesaistīta Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI) un Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (EAAPI).

[38] Ņemot vērā starpnozaru risku izvērtējumu. Tie ietver riskus, kas ir saistīti ar virtuālajām valūtām, jaunajām tehnoloģijām (finanšu tehnoloģijām un regulējuma tehnoloģijām), teroristu finansēšanu, riskus, kas izriet no Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, kā arī riska mazināšanu. Kā sīki paskaidrots EBI ziņojuma 3.1. nodaļā.

[39] Riski, kas ir aplūkoti Komisijas priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kriptoaktīvu tirgiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937, COM(2020) 593 final.

[40] Komisijas priekšlikumi, kuros aplūkotas šīs problēmas, ir detalizēti izklāstīti pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta attiecīgajās iedaļās.

[41] Sīku skaidrojumu skatīt Komisijas dienestu darba dokumenta iedaļās, kurās novērtēts privāto ieguldījumu un institucionālo ieguldījumu sektors un nominālie akcionāri.

juridisko veidojumu pastāvēšanā (izveide, darījumdarbība un likvidēšana). Šajā pieejā arī ņemts vērā augstas vērtības preču tirgus, ieguldījumi nekustamajā īpašumā un grāmatvežu, revidentu, konsultantu un nodokļu konsultantu sniegtie pakalpojumi, kā arī notāru un citu citus neatkarīgu juridisko profesiju pārstāvju sniegtie juridiskie pakalpojumi.

2.1.3.1. Nefinanšu sektors un produkti: juridiskās personas un veidojumi

Noziedznieki var izveidot sarežģītas struktūras, kas ietver uzņēmumus un juridiskās personas, lai slēptu finanšu revīzijas liecības, bieži izmantojot čaulas sabiedrības. Izmantojot šādas juridiskās struktūras, nelikumīgas peļņas pārvietošana tiek slēpta kā likumīgi darījumi. Trasti un līdzīgi veidojumi rada nepārskatāmību un slēpj aktīvu esību no tiesībaizsardzības iestādēm un līdzekļu atguves dienestiem. Ņemot vērā nepietiekamo sadarbību un informācijas apmaiņu starp iestādēm dažādās jurisdikcijās, ir teritorijas, kurās pastāv trūkumi un kuras var viegli izmantot noziedznieki, kas meklē jurisdikcijas, kurās NILL kontroles ir mazāk efektīvas.

Papildus šādām struktūrām var tikt izmantoti nominālo direktoru un akcionāru pakalpojumi nolūkā slēpt faktiskos īpašniekus. Piemēram, noziedznieki un personas, kurām liegts ieņemt noteiktus amatus uzņēmumos, vēlas izmantot formālas pārstāvības pakalpojumus, lai slēptu savu identitāti, apietu aizliegumus un netiktu uzrādītas uzņēmumu dokumentos un reģistros.

2.1.3.2. Nefinanšu sektors un produkti: augstas vērtības preces

Augstas vērtības preces, tostarp mākslas priekšmeti, antikvāri priekšmeti, dārgmetāli un dārgakmeņi, ir preces, kas ļauj veikt vērtības pārvedumus. Noziedzniekiem tas sniedz iespēju konvertēt nelikumīgu peļņu augstas vērtības aktīvos, kurus var pārvietot pāri robežām un salīdzinoši ērti uzglabāt, saskaroties ar ierobežotu regulatīvo kontroli. Tādu aktīvu kā mākslas priekšmetu un antikvāro priekšmetu vērtība bieži vien ir subjektīva un grūti pārbaudāma vai salīdzināma. Tādējādi lētus mākslas priekšmetus līdzzinātājiem var pārdot par paaugstinātu cenu, sagatavojot rēķinu, kas leģitimē līdzekļu pārvedumu.

Ir plaši ziņots par saiknēm starp antikvāro priekšmetu tirdzniecību un narkotiku, savvaļas dzīvnieku un ieroču nelikumīgu tirdzniecību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nodokļu noziegumiem, kā arī kaujas mašīnu un teroristu organizāciju finansēšanu, kā rezultātā antikvāro priekšmetu nelikumīga tirdzniecība ir nostādāma vienā līmenī ar smagu pārrobežu organizēto noziedzību[42]. Kā paziņots ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģijā 2021.–2025. gadam[43], Komisija 2022. gada beigās pieņems rīcības plānu attiecībā uz kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, paredzot visaptverošu politisko pieeju šī noziedzības veida pārtraukšanai un kultūras priekšmetu aizsardzībai pret noziedzīgām darbībām.

[42] Attiecībā uz visām minētajām noziedzīgajām darbībām skatīt: INTERPOLS, *RHIPTO* un *Global Initiative Against Transnational Organized Crime*, "World Atlas of illicit flows", 2018. gads: https://www.interpol.int/ar/content/download/14080/file/World%20Atlas%20of%20Illicit%20Flows-1.pdf.
[43] COM(2021) 170 final.

2.1.3.3. Nefinanšu sektors un produkti: pakalpojumu sniedzēji

Pakalpojumu sniedzēju uzņēmumi[44] joprojām ir pakļauti riskam, ka nolūkā legalizēt nelikumīgu peļņu tajos var iefiltrēties organizētās noziedzīgās grupas vai ka to īpašnieki varētu būt šādu grupu dalībnieki. Likumpārkāpēji var ļaunprātīgi izmantot to konsultāciju pakalpojumus un speciālās zināšanas par struktūru izveidi un pārvaldību, kā arī to spēju nodrošināt dokumentāciju un garantijas saistībā ar darījumdarbību. Ar noteiktām profesijām asociētais prestižs, kā arī apstāklis, ka šo profesiju pārstāvji izmanto klientu kontus, padara tās par pievilcīgiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizētāju mērķiem. Profesionāļi var būt iesaistīti nezinot, bet var arī sadarboties ar noziedzniekiem vai apzināti pavirši veikt savus NILL/TFN pienākumus.

Pakļautību riskam nosaka šādu profesionāļu iesaiste sarežģītu juridisku situāciju, uzņēmumu un juridisko veidojumu, tostarp čaulas un ārzonas uzņēmumu, pārvaldībā.

Atšķirības tajā, kā dalībvalstīs tiek īstenota uz risku balstīta dažu nozaru uzraudzība, īpaši gadījumos, kad to veic pašregulējuma struktūras, ietekmē efektīvu profilaksi un spēju atklāt ļaunprātīgu izmantošanu. No sarakstā iekļautajiem nefinanšu sektora uzņēmumiem un profesijām (SINSUP)[45] saņemtais nelielais ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem vai darbībām skaits dalībvalstīs liecina, ka aizdomīgas situācijas netiek efektīvi atklātas un paziņotas.

Arī nekustamā īpašuma nozare ir pakļauta nopietniem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskiem un īpaši neaizsargāta pret nodokļu noziegumu nolūkiem. Komisijas pētījumā tika aplēsts, ka ES iedzīvotāji ārzonas nekustamajos īpašumos ir ieguldījuši 1,4 triljonus EUR[46]. Faktisko īpašnieku noteikšanu apgrūtina sarežģītas finansēšanas metodes, starpniecība un instrumentsabiedrību izmantošana. *FATF* un *Egmont Group* pētījumi sniedz piemērus tam, cik sarežģītas ir shēmas, kas tiek izmantotas līdzekļu izcelsmes slēpšanai[47].

Kā liecina valsts riska novērtējumi, pakalpojumu sniedzēji gūst vislielāko labumu no informētības uzlabošanas pasākumiem, apmācības un pastiprinātas uzraudzības.

2.1.4. Finanšu sektora un nefinanšu sektora (juridiskās personas un veidojumi) kopīgie aspekti

Ar faktiskajiem īpašniekiem saistītais trūkums joprojām ir būtisks drauds finanšu sistēmai. Anonimitāte starptautiskajā finanšu sistēmā rada kritisku neaizsargātību, bankām, regulatoriem un tiesībaizsardzības iestādēm nespējot ātri pārliecināties par uzņēmumu patiesajiem īpašniekiem. Līdzīgam riskam ir pakļauti arī kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi, jo ieguldītāju identitāte parasti nav pārredzama, un informācijas apmaiņu starp starpniekiem vēl vairāk apgrūtina vispārējo kontu[48] izmantošana.

---

[44] Profesionāli uzņēmumi, kas piedāvā grāmatvežu, revidentu, konsultantu un nodokļu konsultantu pakalpojumus, kā arī citi neatkarīgu juridisko profesiju pārstāvji, kā aprakstīts attiecīgajos novērtējumos pievienotā Komisijas dienestu darba dokumenta 1. pielikumā.

[45] SINSUP apzīmē sarakstā iekļautos nefinanšu sektora uzņēmumus un profesijas. Noteikti "nefinanšu" uzņēmumi, par kuriem ir noteikts, ka tie ir pakļauti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas riskam, ņemot vērā to darījumdarbības un darījumu raksturu.

[46] Eiropas Komisija, Nodokļu politikas un muitas savienības ģenerāldirektorāts, "Monitoring the amount of wealth hidden by individuals in international financial centres and impact of recent internationally agreed standards on tax transparency on the fight against tax evasion: final report", Publikāciju birojs, 2021. gads: https://data.europa.eu/doi/10.2778/291262.

[47] Piemēram, *FAFT* un *Egmont Group*, "Concealment of Beneficial Ownership", 26. lpp., 2018. gada jūlijs.

[48] Vispārējais konts sniedz iespēju vairāk nekā vienai personai veikt regulējamus tirdzniecības darījumus, kā arī ļauj saglabāt to personu anonimitāti, kuras izmanto kontu.

Nefinanšu sektorā noziedznieki novērtē juridiskās personas un veidojumus, jo tie sniedz iespēju stiprināt anonimitāti un slēpt faktisko īpašnieku identitāti, kā arī sniedz iespējas veikt to nelikumīgās darbības, piemēram, atvieglojot nelikumīgu preču loģistiku.

Tādējādi faktisko īpašnieku pārredzamība šķiet izšķiroši svarīgs elements abās jomās. Svarīga nozīme ar anonimitāti saistītu risku novēršanā ir iniciatīvām, kas pēdējos gados ir pieņemtas globālā līmenī un jo īpaši ES, kura šajā ziņā ir pioniere, ar mērķi veicināt uzņēmumu pārredzamību un novērst to, ka noziedznieki uzņēmumus izmanto ļaunprātīgi. Faktisko īpašnieku reģistru izveide[49] un uzņēmumu pārredzamības uzlabošana[50] ir tikai pāris piemēri, kas ilustrē darbu, kas tiek ieguldīts cīņā pret čaulas sabiedrību izmantošanu. Papildus zināšanām par to, ***kas*** faktiski kontrolē uzņēmumu, informācijas atklāšana par to, ***kā*** uzņēmumi tiek kontrolēti, sniedz izmeklēšanas uzvedinājumus un orientē riska novērtējumus, sekmējot risku agrīnu atklāšanu un ļaujot izprast slēptus modeļus, kas nebūtu redzami, izmantojot tradicionālo pieeju.

2.1.5. Azartspēļu nozare

Azartspēļu nozari raksturo strauja ekonomikas izaugsme un tehnoloģiju attīstība, tiešsaistes nozarei piedzīvojot strauju izaugsmi Covid-19 pandēmijas laikā un pēc tās. Šajā sakarā vairākas kompetentās iestādes ziņoja, ka kopš pēdējā RNPL, kas tika veikts 2019. gadā, no tiešsaistes azartspēlēm izrietošie riski ir palielinājušies.

Pirmo reizi šajā novērtējumā videospēlēs izmantotie maināmie žetoni ir aplūkoti kā kriptoaktīvi[51]. Tāpēc to radītā apdraudējuma novērtējums būtu jāveic, izmantojot tādu pašu režīmu.

Kazino pēc būtības ir pakļauts augstam riskam, bet to iekļaušana NILL/TFN sistēmā kopš 2005. gada ir mazinājusi minētos riskus. Izlozes un spēļu automāti (ārpus kazino) rada vidēja līmeņa NILL/TF riskus. Attiecībā uz izlozēm ir ieviestas noteiktas kontroles, kuru galvenais mērķis ir mazināt riskus, kas saistīti ar lieliem laimestiem. Tiek uzskatīts, ka spēļu zāļu bingo ir saistīts ar zemu NILL/TF risku, jo tajā ir salīdzinoši zemas likmes un nelieli laimesti.

2.1.6. Finansējuma vākšana un pārskaitīšana ar bezpeļņas organizāciju (BO) starpniecību

Šajā ziņojumā aptvertas bezpeļņas organizāciju kategorijas, kas noteiktas Finanšu darījumu darba grupas ieteikumā[52]. Šis riska scenārijs ir saistīts ar BO veiktu finansējuma vākšanu un pārskaitīšanu iekšējā tirgū, kā arī finansējuma vākšanu pārskaitīšanai uz trešām valstīm un no tām.

BO nozares un apakšnozaru neviendabība apgrūtina risku novērtēšanu. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku raksturs un līmenis var

[49] Transponējot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/849.

[50] Direktīva (ES) 2019/1151 attiecībā uz digitālo rīku un procesu izmantošanu sabiedrību tiesībās. Komisija arī izstrādā jaunu iniciatīvu sabiedrību tiesību kontekstā, kas cita starpā ir vērsta uz to, lai iekļautu uzņēmumu *ex ante* pārbaudes visās dalībvalstīs.

[51] Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizētāji var izmantot šo žetonu digitālo pārdošanu tāpat, kā tie izmanto fizisku pārdošanu. To iegādei var tikt izmantoti nelikumīgi naudas līdzekļi, lai pēc tam šos žetonus pārdotu tālāk, tādējādi atmazgājot netīro naudu. Piemēram, https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/money-laundering-video-games-financial-times.

[52] "Juridiska persona vai veidojums, vai organizācija, kas galvenokārt nodarbojas ar finansējuma vākšanu vai izmaksu tādiem mērķiem kā labdarības, reliģiskiem, kultūras, izglītības, sociāliem vai brālības mērķiem vai citu veidu "labo darbu" veikšanai":
http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/BPP-combating-abuse-non-profitorganisations.pdf.

atšķirties atkarībā no finansējuma avotiem, izmaksas metodēm un kanāliem, kā arī līdzekļu saņēmējiem. BO, kas sniedz humāno palīdzību, bieži darbojas konfliktu vai krīzes skartos reģionos, kur dažkārt uzturas bruņoti grupējumi vai personas, kas tiek uzskatītas par teroristiem. Finanšu iestāžu veikta riska mazināšana rada BO finansiālas izslēgšanas risku, un grūtības piekļūt oficiāliem banku kanāliem risku vēl vairāk palielina[53].

BO ir labāk apzinājušās riskus, ar kuriem tās saskaras, un pieredzējušu BO vidū ir vērojami pieaugoši ieguldījumi atbilstības un revīzijas funkcijās. Dalībvalstīm ir iespējas plašāk sadarboties ar finanšu sektoru un to informēt, lai atvieglotu BO piekļuvi regulētiem kanāliem.

Gandrīz visās dalībvalstīs ir ieviests kāds uzraudzības veids, izmantojot BO regulējuma struktūras, nodokļu iestādes vai cita veida uzraudzības iestādes. Uzticamības pārbaudes procedūras saistībā ar reģistrāciju un piekļuvi finanšu pakalpojumiem ir kļuvušas stingrākas, tādējādi, iespējams, padarot BO mazāk pievilcīgas terorisma finansēšanas mērķiem.

2.1.7. Profesionālais sports

Noziedznieki tāpat kā daudzas citas darījumdarbības jomas nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai un nelikumīgu ieņēmumu gūšanai ir izmantojuši arī sportu. Futbols, populārākais sporta veids pasaulē, ir acīm redzams kandidāts. Tāpat kā mākslas pasaulē, noziedzniekus saistībā ar sportu ne vienmēr motivē ekonomisks labums. Noziedzīgus ieguldījumus var piesaistīt arī sociālais prestižs, saskarsme ar slavenībām un iespēja sadarboties ar varas pārstāvjiem.

Covid-19 pandēmija ir postoši ietekmējusi klubu finanses, un no tā ir izrietējušas vairākas pieaugošas tendences, kas varētu pakļaut nozari lielākam riskam. Resursu un apmācības trūkuma dēļ šī nozare joprojām ir pakļauta nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un — daudz mazākā mērā — teroristu finansēšanas riskam. Nozare savā tiesiskajā regulējumā ir pastiprinājusi piemērotās pārbaudes, tomēr ar šo regulējumu nepietiek. Lai samazinātu šīs nozares riska līmeni, ir būtiski nodrošināt pārredzamību visos līmeņos — no spēlētāju pārcelšanas līdz klubu īpašniekiem.

2.1.8. Brīvās tirdzniecības zonas

Tiek uzskatīts, ka brīvās tirdzniecības zonas joprojām ir pakļautas lieliem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas riskiem, jo tās no muitas un nodokļu skatpunkta piedāvā vairākas priekšrocības. Šā iemesla dēļ ir lielāka iespējamība, ka tās varētu sekmēt predikatīvos nodarījumus vai ļaunprātīgu izmantošanu. Lai gan novērtētie riski ir attiecināmi uz visām brīvajām zonām un mazākā mērā uz muitas noliktavām, tie ir lielāki gadījumos, kad brīvostās tiek glabātas augstas vērtības preces. Norādot uz mākslas tirgus elitārā segmenta straujo izaugsmi un luksusa noliktavu

[53] Riska mazināšana attiecas uz gadījumiem, kad finanšu iestāde pieņem lēmumu atteikties no darījumu attiecību dibināšanas vai tās izbeigt ar tādiem atsevišķiem klientiem vai klientu kategorijām, kas ir saistītas ar augstāku NILL/TF risku, vai atsakās veikt darījumus, kuriem ir augstāks NILL/TF risks. Saskaņā ar Eiropas Banku iestādes atzinumu par riska mazināšanu (EBA/Op/2022/01) riska mazināšana var būt pamatots riska pārvaldības rīks, bet tas var liecināt arī par neefektīvu NILL/TF riska pārvaldību, kas var radīt smagas sekas. EBI uzskata, ka tās reglamentējošajiem norādījumiem par to, kā pārvaldīt NILL/TF riskus, pareizi piemērojot, būtu jāpalīdz novērst nepamatotu riska mazināšanu: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2022/Opinion%20on%20de-risking%20%28EBA-Op-2022-01%29/1025705/EBA%20Opinion%20and%20annexed%20report%20on%20de-risking.pdf.

fiziskās telpas paplašināšanos, pētījums liecina, ka luksusa brīvostas nostiprinās kā jauni spēlētāji nodokļu apiešanas un noziedzības globālajā sistēmā[54].

Turklāt brīvās tirdzniecības zonas turpina radīt viltošanas draudus, jo tās ļauj viltotājiem piegādāt sūtījumus, pielāgot vai veikt citas manipulācijas ar kravām vai saistītajiem dokumentiem un tad atkārtoti eksportēt produktus bez muitas iejaukšanās, tādējādi slēpjot preču patieso izcelsmi un raksturu, kā arī sākotnējā piegādātāja identitāti.

ES brīvo zonu regulējumu ir iespējams uzlabot. Komisijas priekšlikums regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, kas tika pieņemts 2021. gada jūlijā, precizē subjektu tvērumu[55]. Komisija pašlaik izvērtē ES brīvās zonas. Šis izvērtējums citu analīžu starpā izvērtē brīvo zonu sniegtos ieguvumus un izmaksas, tostarp iespējamas ļaunprātīgas izmantošanas risku gan muitas, gan nodokļu jomā.

2.1.9. Ieguldītāju pilsonības shēmas un ieguldītāju uzturēšanās shēmas

Ieguldītāju pilsonības un uzturēšanās shēmu mērķis ir piesaistīt valstij ieguldījumus, piešķirot pilsonību vai uzturēšanās tiesības apmaiņā pret iepriekš noteiktiem maksājumiem vai ieguldījumiem attiecīgajā valstī. Šādas shēmas ir pievilcīgas, jo tās atvieglo ceļošanu un darījumdarbību, bet tās var ļaunprātīgi izmantot nelikumīgu iegūtu līdzekļu legalizācijai, nodokļu noziegumiem un korupcijai, un tas var arī radīt drošības apdraudējumus. Otra pilsonība var atvieglot nelikumīgi gūtas peļņas pārvietošanu un aktīvu slēpšanu no kompetentajām iestādēm. Var rasties bažas arī par pārredzamības trūkumu un shēmu pārvaldību.

Komisija 2020. gada oktobrī veica pasākumus[56] attiecībā uz trim dalībvalstīm, kuras tolaik izmantoja ieguldītāju pilsonības shēmas, pamatojoties uz bažām, ka šīs dalībvalstis nepilda tām ES tiesību aktos noteiktās saistības attiecībā uz lojālas sadarbības principu[57] un Savienības pilsonības jēdzienu[58]. ES pilsonības koncepcija un ar to saistītās tiesības nozīmē, ka šādas shēmas neattiecas tikai uz dalībvalsti, kas veic ieguldītāja naturalizāciju, bet skar visas dalībvalstis un ES kopumā. Komisija ir skaidri norādījusi, ka dalībvalsts un attiecīgi ES pilsonības piešķiršana apmaiņā pret iepriekš noteiktiem maksājumiem vai ieguldījumiem un bez patiesas saiknes starp attiecīgo dalībvalsti un ieguldītāju apdraud ES pilsonības integritāti, kā arī lojālas sadarbības principu[59].

Tikai viena valsts turpina īstenot ieguldītāju pilsonības shēmu[60]. Komisija 2022. gada aprīlī īstenoja pārkāpuma procedūru pret šo dalībvalsti[61].

---

[54] https://www.taxobservatory.eu/repository/the-new-luxury-freeports-offshore-storage-tax-avoidance-and-invisible-art/

[55] Priekšlikuma mērķis ir paplašināt to atbildīgo subjektu loku, kuri pārdot mākslas priekšmetus un uzglabā tos muitas noliktavās.

[56] Eiropas Komisija 2020. gada 20. oktobrī sāka pārkāpuma procedūras pret Kipru un Maltu, nosūtot oficiāla paziņojuma vēstules par to ieguldītāju pilsonības shēmām. Komisija 2020. gada oktobrī arī Bulgārijai nosūtīja vēstuli par tās ieguldītāju pilsonības shēmu.

[57] LESD 4. panta 3. punkts.

[58] LESD 20. pants.

[59] Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai Eiropas Savienībā", 23.1.2019., COM(2019) 12 final: https://ec.europa.eu/info/files/report-commission-european-parliament-council-european-economic-and-social-committee-and-committee-regions-investor-citizenship-and-residence-schemes-european-union_en.

[60] Proti, Malta. Tomēr 2022. gada martā Malta uz laiku līdz turpmākam paziņojumam apturēja savu shēmu attiecībā uz Krievijas un Baltkrievijas valstspiederīgajiem. Bulgārija 2022. gada martā atcēla savu shēmu, ar ko piešķir pilsonības tiesības apmaiņā pret ieguldījumiem, un šis lēmums stājās spēkā 2022. gada aprīlī. Kipra 2020. gadā

Tomēr 19 dalībvalstis piedāvā ieguldītāju uzturēšanās shēmas.

Komisijas priekšlikumā regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, ir noteikts, ka uz uzņēmējiem, kuri trešās valsts valstspiederīgo vārdā ir iesaistīti ieguldītāju uzturēšanās shēmās, attieksies tāds pats regulējums kā uz atbildīgajiem subjektiem. Ieguldītāju pilsonības shēmās iesaistītie dalībnieki nav iekļauti priekšlikumā, ņemot vērā Komisijas bažas par to nesaderību ar Savienības tiesību aktiem[62].

Šādu shēmu radītie riski nesen tika izcelti Krievijas agresijas pret Ukrainu kontekstā, jo valstspiederīgie, uz kuriem attiecas sankcijas vai kuri ievērojami atbalsta karu pret Ukrainu, varētu būt ieguvuši ES pilsonību vai uzturēšanās atļaujas dalībvalstīs. Tā kā ar ieguldītāju pilsonības shēmām tiek pārkāpti ES tiesību akti, Komisija ir mudinājusi dalībvalstis tās nekavējoties atcelt. Tā arī ir aicinājusi dalībvalstis nodrošināt ieguldītāju uzturēšanās shēmu stingru pārbaudi[63].

Turklāt kā daļu no pasākumiem ar mērķi novērst riskus, ko rada ieguldītāju uzturēšanās shēmas, Komisija 2022. gada 27. aprīlī pieņēma arī priekšlikumu pārstrādāt Pastāvīgo iedzīvotāju direktīvu. Priekšlikums cita starpā ietver noteikumus ar mērķi nepieļaut, ka trešo valstu ieguldītāji ļaunprātīgi iegūst ES pastāvīgo iedzīvotāju statusu. Šajā nolūkā tajā iekļauts noteikums par uzturēšanās prasības pārbaužu stiprināšanu, it īpaši attiecībā uz pieteikumiem ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai, kurus iesniegušas personas, kurām ir un/vai ir bijusi uzturēšanās atļauja, kas piešķirta, pamatojoties uz jebkāda veida ieguldījumu dalībvalstī.

3. RISKA MAZINĀŠANAS PASĀKUMI

3.1. Riska mazināšanas pasākumi saskaņā ar Piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu

Piektā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, kuras transponēšanas termiņš beidzās 2020. gada janvārī[64], ir nodrošinājusi ES instrumentus, kas tai ļauj efektīvāk novērst finanšu sistēmas izmantošanu NILL/TF, un konkrētāk:

- uzlabos pārredzamību, pateicoties publiskiem uzņēmumu faktisko īpašnieku reģistriem un publiski pieejamiem trastu un citu juridisko veidojumu reģistriem;
- ierobežos anonimitāti, ko piedāvā virtuālās valūtas, maku pakalpojumu sniedzēji un priekšapmaksas kartes;
- paplašinās augsta riska valstu novērtēšanas kritērijus un uzlabos aizsardzības pasākumus attiecībā uz ienākošajiem un izejošajiem finanšu darījumiem ar šīm valstīm;
- pieprasīs dalībvalstīm izveidot centralizētus bankas kontu reģistrus vai datu izguves sistēmas;

apturēja savu shēmu, ar ko piešķir pilsonības tiesības apmaiņā pret ieguldījumiem, un 2021. gadā pabeidza izskatīt visus iesniegtos pieteikumus.

[61] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2068

[62] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, 20.7.2021., COM(2021) 420 final.

[63] Komisijas 2022. gada 28. marta ieteikums par tūlītējiem pasākumiem saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā attiecībā uz ieguldītāju pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās shēmām; C(2022) 2028 final.

[64] Šā ziņojuma izstrādes laikā visas dalībvalstis bija ziņojušas par pilnīgu transponēšanu.

- uzlabos sadarbību un informācijas apmaiņu starp nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas uzraudzības iestādēm un starp tām un prudenciālās uzraudzības iestādēm un Eiropas Centrālo banku.

Paredzams, ka šie pasākumi palīdzēs vēl vairāk samazināt riska līmeni attiecīgajās nozarēs un produktos. Komisija izvērtē atbilstību jaunajiem noteikumiem un 2022. gadā publicēs īstenošanas ziņojumu.

3.2. Riska mazināšanas pasākumi, kas jau ir ieviesti vai tiks ieviesti ES līmenī

3.2.1. Likumdošanas pasākumi

Lielākā daļa likumdošanas pasākumu, kas minēti divos iepriekšējos RNPL, jau ir pieņemti, proti:

- Piektā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu,
- jaunā Skaidras naudas kontroles regula[65],
- Direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām[66],
- regula par kultūras priekšmetu ievešanu un importu[67],
- Direktīva par piekļuvi finanšu un citai informācijai[68];
- Eiropas uzraudzības iestāžu regulu pārskatīšana[69],
- pieņemtā Direktīva (ES) 2019/2177[70], ar ko groza Maksātspējas direktīvu II, FITD II un Ceturto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, kā arī
- pieņemtā Piektā kapitāla prasību direktīva[71], ar ko novērš šķēršļus sadarbībai starp prudenciālās uzraudzības un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas / terorisma finansēšanas apkarošanas uzraudzības iestādēm.

---

[65] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1672 (2018. gada 23. oktobris) par Savienības teritorijā ievestās skaidras naudas vai no tās izvestās skaidras naudas kontroli un par Regulas (EK) Nr. 1889/2005 atcelšanu, *OV L 284, 12.11.2018., 6.–21. lpp.*

[66] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1673 (2018. gada 23. oktobris) par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām, *OV L 284, 12.11.2018., 22.–30. lpp.*

[67] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/880 (2019. gada 17. aprīlis) par kultūras priekšmetu ievešanu un importu; *OV L 151, 7.6.2019., 1.–14. lpp.*

[68] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1153 (2019. gada 20. jūnijs), ar ko paredz noteikumus, lai atvieglotu finanšu un citas informācijas izmantošanu noteiktu noziedzīgu nodarījumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai vai kriminālvajāšanai par tiem, un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 2000/642/TI, *OV L 186, 11.7.2019., 122.–137. lpp.*

[69] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2175 (2019. gada 18. decembris), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), Regulu (ES) Nr. 1094/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi), Regulu (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), Regulu (ES) Nr. 600/2014 par finanšu instrumentu tirgiem, Regulu (ES) 2016/1011 par indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos vai ieguldījumu fondu darbības rezultātu mērīšanai, un Regulu (ES) 2015/847 par līdzekļu pārvedumiem pievienoto informāciju (Dokuments attiecas uz EEZ); *OV L 334, 27.12.2019., 1.–145. lpp.*

[70] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/2177 (2019. gada 18. decembris), ar ko groza Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksātspēja II), Direktīvu 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai (Dokuments attiecas uz EEZ); *OV L 334, 27.12.2019., 155.–163. lpp.*

[71] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/878 (2019. gada 20. maijs), ar ko Direktīvu 2013/36/ES groza attiecībā uz atbrīvotajām sabiedrībām, finanšu pārvaldītājsabiedrībām, jauktām finanšu pārvaldītājsabiedrībām, atalgojumu, uzraudzības pasākumiem un pilnvarām, kā arī kapitāla saglabāšanas pasākumiem (Dokuments attiecas uz EEZ); *OV L 150, 7.6.2019., 253.–295. lpp.*

3.2.2. Tiesību aktu priekšlikumi

Kā minēts iepriekš 1. iedaļā ("Ievads"), Komisija 2021. gada 20. jūlijā nāca klajā ar tiesību aktu kopumu, kuru veidoja četri tiesību aktu priekšlikumi ar mērķi stiprināt ES NILL/TFN noteikumus:

- regula, ar ko izveido jaunu ES NILL/TFN iestādi ("NILLI regula")[72];
- regula par NILL/TFN, kurā paredzēti tieši piemērojami noteikumi, tostarp tādās jomās kā klientu uzticamības pārbaude un faktiskās īpašumtiesības ("NILL/TFN regula")[73];
- Sestā direktīva par NILL/TFN (Sestā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu), ar kuru aizstāj spēkā esošo Direktīvu 2015/849/ES (Ceturto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, kas grozīta ar Piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu) un kurā iekļauti noteikumi, kas tiks transponēti dalībvalstu tiesiskajā regulējumā, piemēram, noteikumi par valsts līmeņa uzraudzītājiem un *FIU* dalībvalstīs[74]; kā arī
- 2015. gada regulas par līdzekļu pārvedumiem (Regula 2015/847/ES) ("Līdzekļu pārvedumu regula") pārskatīšana, lai izsekotu kriptoaktīvu pārvedumiem[75].

Ierosinātā NILL/TFN regula būtu tā dēvētā ES "vienotā noteikumu kopuma" attiecībā uz NILL/TFN centrālais elements. Tā aizstātu spēkā esošās ES NILL direktīvas noteikumu minimumu ar sīki izstrādātiem un tieši piemērojamiem noteikumiem. Priekšlikumā aplūkotās galvenās problēmas ir: pienākumi, kas noteikti subjektiem, kuriem ir jānovērš nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ("atbildīgie subjekti"); informācijas pārredzamība attiecībā uz personām, kurām pieder šo subjektu klienti vai kuras tos kontrolē; anonīma instrumenta (piemēram, kriptoaktīvu) ļaunprātīga izmantošana. Tādējādi regula paplašinātu atbildīgo subjektu sarakstu, iekļaujot tajā kriptoaktīvu pakalpojumu sniedzējus, kā ieteikusi Finanšu darījumu darba grupa (*FATF*), un vienkāršotu prasības attiecībā uz faktiskajām īpašumtiesībām visā ES. Tā arī paredzētu ierobežojumus attiecībā uz darījumiem skaidrā naudā, nosakot, ka maksimālais apmērs, kādā personas, kas pārdod preces vai sniedz pakalpojumus, var pieņemt vai veikt skaidras naudas maksājumus, ir 10 000 EUR. Tā arī saskaņotu ES pieeju attiecībā uz trešām valstīm, kuru NILL/TFN režīmos ir stratēģiski trūkumi.

Komisija ierosināja piešķirt NILL/TFN iestādei tiešas uzraudzības pilnvaras, un tai vajadzētu sākt darboties 2024. gadā. Iestāde sāktu īstenot savas uzraudzības pilnvaras, tiklīdz būtu transponēta Sestā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un stātos spēkā jaunie noteikumi.

Eiropas Parlaments un Padome apspriež tiesību aktu kopumu, un Komisija cer uz ātru likumdošanas procesu.

---

[72] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Iestādi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai un groza Regulas (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010 un (ES) Nr. 1095/2010, COM(2021) 421 final.

[73] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, COM(2021) 420 final.

[74] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par mehānismiem, kas dalībvalstīm jāievieš, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko atceļ Direktīvu (ES) 2015/849, COM(2021)423 final.

[75] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par līdzekļu un konkrētu kriptoaktīvu pārvedumiem pievienoto informāciju (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 422 final.

3.2.3. Papildu atbalsta pasākumi

Eiropas Komisija turpina savu darbu saistībā ar turpmāk minētajiem darbības virzieniem.

- **Statistikas datu vākšanas uzlabošana.** Kopš 2020. gada janvāra Komisijai saskaņā ar Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 44. pantu ir pienākums vākt valsts statistikas datus par jautājumiem, kas attiecas uz dalībvalstu sistēmu efektivitāti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas apkarošanā, un ziņot par šiem datiem. Jāizstrādā arī metodika datu apkopošanai un aplēšu veikšanai par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas kvantitatīvajiem apjomiem.
- **To profesionāļu apmācība, kas veic darbības, uz kurām attiecas "advokāta un klienta saziņas konfidencialitāte"**. Komisija ir sniegusi norādījumus un praktisku informāciju nolūkā palīdzēt tiem atpazīt iespējamas NILL/TF darbības, kā arī norādes un informāciju par to, kā rīkoties šādos gadījumos. Laikā no 2020. līdz 2022. gadam ir īstenots ES finansēts apmācības projekts juristiem[76].
- **Sabiedrības informētības uzlabošana** par NILL/TF riskiem.
- **Turpmāka uzraudzība attiecībā uz naudas viltošanu un tās iespējamām saiknēm ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju.** No programmas "Perikls IV"[77] tiek finansēta tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu, banku un citu struktūru, kas iesaistītas euro viltošanas novēršanā un apkarošanā, personāla apmaiņa, semināri, apmācība un pētījumi. Darbības var īstenot eurozonā, ES dalībvalstīs ārpus eurozonas un trešās valstīs.

4. IETEIKUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Izvērtējusi riskus, ņemot vērā atjaunināto tiesisko regulējumu un priekšlikumus tās tiesību aktu kopumā, Komisija uzskata, ka ES un dalībvalstu līmenī būtu jāveic virkne citu riska mazināšanas pasākumu, ievērojot:

- NILL/TF risku līmeņus;
- nepieciešamību rīkoties ES līmenī vai ieteikt dalībvalstīm rīkoties (subsidiaritāte);
- nepieciešamību pēc regulatīviem vai neregulatīviem pasākumiem (proporcionalitāte); kā arī
- ietekmi uz privātumu un pamattiesībām.

Komisija arī ir ņēmusi vērā vajadzību nepieļaut tās ieteikumu ļaunprātīgu izmantošanu vai nepareizu interpretāciju, no kuras izrietētu riska mazināšana, t. i.: veselu patērētāju kategoriju izslēgšana un klientu attiecību izbeigšana, pilnībā un pienācīgi neņemot vērā riska līmeni konkrētā nozarē. Tā rezultātā klientiem var tikt liegta piekļuve finanšu sistēmai. Kā uzsvērusi EBI, riska mazināšana var būt pamatots riska pārvaldības rīks, bet tas var liecināt arī par neefektīvu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas riska pārvaldību, kas var radīt smagas sekas[78].

---

[76] Apmācības rokasgrāmatas ir atrodamas šeit: https://ec.europa.eu/info/publications/aml-CFT-lawyers-training-manuals_en.

[77] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/anti-counterfeiting/pericles-iv-programme_en

[78] Eiropas Banku iestāde (EBI) 2021. gada martā publicēja trīs regulatīvus dokumentus nolūkā risināt ar riska mazināšanas praksēm saistītus jautājumus, pamatojoties uz pierādījumiem, kas bija ievākti saistībā ar tās aicinājumu sniegt informāciju: https://www.eba.europa.eu/eba-takes-steps-address-%E2%80%98de-risking%E2%80%99-practices.

Tādējādi turpmākajās iedaļās ir sniegti ieteikumi gan ES, gan dalībvalstu līmenī, tajā pašā laikā izvērtējot progresu, kas panākts iepriekšējos RNPL izklāstīto ieteikumu īstenošanā.

4.1. Ieteikumi Eiropas uzraudzības iestādēm (EUI)

4.1.1. Eiropas Komisijas "aicinājums sniegt ieteikumus par regulas, kas tiks pieņemta nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas novēršanas jomā, piemērošanas jomu un normatīvo daļu"

Komisijas dienesti 2020. gada martā pieprasīja EBI ieteikumus par jomām, kurās varētu noteikt stingrākus NILL/TFN noteikumus. EBI sniedza atzinumu 2020. gada 10. septembrī[79].

EBI ieteica Komisijai ierosināt spēkā esošo ES NILL/TFN sistēmu saskaņojošus aspektus jomās, kurās valsts noteikumu atšķirība ir izraisījusi ievērojamu negatīvu ietekmi, piemēram, klientu uzticamības pārbaudes pasākumu, iekšējās kontroles sistēmu, uzraudzības riska novērtējumu, sadarbības un izpildes jomā. EBI arī ieteica ES stiprināt tās tiesiskā regulējuma aspektus jomās, kurās ir noteikta neaizsargātība, īpaši atsaucoties uz NILL/TFN uzraudzītāju pilnvarām un ziņošanas prasībām.

EBI ieteica paplašināt un precizēt atbildīgo subjektu sarakstu, jo īpaši attiecībā uz kriptoaktīvu pakalpojumu sniedzējiem, ieguldījumu uzņēmumiem un ieguldījumu fondiem. Tā arī ieteica precizēt noteikumus nozaru finanšu pakalpojumu tiesību aktos (jo īpaši attiecībā uz maksājumu pakalpojumiem, finanšu pakalpojumiem un noguldījumu garantiju shēmām), lai nodrošinātu, ka tie atbilst ES NILL/TFN mērķiem.

Šis ieteikums ir integrēts visos Komisijas tiesību aktu priekšlikumos.

4.1.2. Apskats par 2019. gada riska novērtējuma pārvalstiskā līmenī ieteikumu īstenošanu

2019. gada ziņojumā Komisija ieteica Eiropas uzraudzības iestādēm:

- *sniegt atjauninātus norādījumus par iekšējo pārvaldību, lai precizētu atbilstības uzraudzības amatpersonu pienākumus finanšu iestādēs;*

Tā rezultātā EBI ir izstrādājusi norādījumus par NILL/TFN atbilstības uzraudzības amatpersonas uzdevumiem un atbildības jomām[80]. Šajos norādījumos ir precizēti NILL/TFN atbilstības uzraudzības amatpersonu un pārvaldības struktūras uzdevumi un atbildības jomas, kā arī tas, kā tās mijiedarbojas, tostarp grupas līmenī. Tās attiecas uz visiem finanšu sektora dalībniekiem, uz kuriem attiecas NILL direktīva.

4.2. Ieteikumi nefinanšu sektora uzraudzītājiem

Šajā novērtējumā ir konstatēts, ka joprojām lielā mērā pastāv apdraudējumi un neaizsargātība, kas nefinanšu sektorā tika atklāti iepriekš. Komisija atkārto iepriekšējā RNPL sniegtos ieteikumus pašregulējuma struktūrām, jo īpaši ieteikumu palielināt

[79] "Opinion of the European Banking Authority on the future AML/CFT framework in the EU", EBA/OP/2020/14: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Opinions/2020/931092/Opinion%20on%20the%20future%20AML%20CFT%20framework%20in%20the%20EU.pdf.
[80] https://www.eba.europa.eu/eba-publishes-guidelines-role-and-responsibilities-amlcft-compliance-officer

tematisko pārbaužu skaitu un celt ziņošanas līmeni, kā arī turpināt organizēt apmācības shēmas, lai veicinātu labāku izpratni par NILL/TFN riskiem un atbilstības nodrošināšanas pienākumiem.

4.3. Ieteikumi dalībvalstīm (valsts iestādēm un/vai valsts līmeņa uzraudzītājiem)

4.3.1. Apskats par 2019. gada riska novērtējuma pārvalstiskā līmenī ieteikumu īstenošanu

Saskaņā ar Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 6. panta 4. punktu, ja dalībvalstis nolemj nepiemērot kādu no ieteikumiem, tām par to jāpaziņo Komisijai un jāsniedz pamatojums šādam lēmumam (princips "ievērot vai izskaidrot"). Līdz šim neviena dalībvalsts nav sniegusi Komisijai šādu paziņojumu saistībā ar 2019. gada ieteikumiem.

Ir svarīgi atzīmēt, ka Piektajā direktīvā par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu ietvertie juridiskie pienākumi pilnībā vai daļēji aizstāj dažus iepriekšējos ieteikumus, jo īpaši attiecībā uz faktisko īpašnieku lielāku pārredzamību, samazinātu klientu uzticamības pārbaudes slieksni dažās nozarēs vai atbildīgo subjektu saraksta paplašināšanu.

Turpmākajā iedaļā ir sīki aplūkoti vairāki būtiski Komisijas ieteikumu aspekti.

(1) Valsts riska novērtējumu tvērums

Iepriekšējos ziņojumos kā jomas, kuras dalībvalstīm būtu pienācīgi jāņem vērā valsts riska novērtējumos un kurām būtu jādefinē atbilstoši riska mazināšanas pasākumi, bija noteikti uzņēmumi, kuri plaši izmanto maksājumus skaidrā naudā, un maksājumi skaidrā naudā, BO nozare un elektroniskās naudas produkti.

Šā ziņojuma sagatavošanai Komisija līdz šim ir saņēmusi jaunākos valsts riska novērtējumus no 25 dalībvalstīm[81]. Pārējās dalībvalstis tiek mudinātas tos steidzami iesniegt pēc šā ieteikuma saņemšanas.

Ar šo ziņojumu valsts iestādēm tik atgādināts, ka tām ir jānodrošina to riska novērtējumu atjaunināšana. Šajā ziņojumā arī secināts, ka 2019. gada ieteikums joprojām ir aktuāls, un visas dalībvalstis tiek aicinātas savos **valsts riska novērtējumos** nodrošināt to risku izskatīšanu, kas saistīti ar minētajiem produktiem un nozarēm, kā arī nodrošināt atbilstošus riska mazināšanas pasākumus.

(2) Faktiskie īpašnieki

Lai apkarotu juridisko personu ļaunprātīgu izmantošanu, ir svarīgi nodrošināt informācijas par faktiskajiem īpašniekiem augstu pārredzamības līmeni. Publiska piekļuve šai informācijai var ļaut pilsoniskajai sabiedrībai, tostarp preses vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām, labāk kontrolēt informāciju un veicina to, ka tiek saglabāta uzticēšanās finanšu sistēmas integritātei. Ieguldītāju un plašas sabiedrības uzticēšanās finanšu tirgiem daļēji ir atkarīga no precīzu informācijas atklāšanas režīmu pastāvēšanas, kas nodrošina pārredzamību faktisko īpašnieku un uzņēmumu kontroles struktūru jomā.

[81] Portugālei un Rumānijai vēl ir jānosūta Komisijai savi valsts riska novērtējumi. Valsts riska novērtējumi ir saņemti arī no Islandes un Norvēģijas.

Šo iemeslu dēļ 2019. gada ziņojumā dalībvalstīm tika sniegts 2017. gadā paustais ieteikums nodrošināt, ka informācija par juridisko personu un juridisko veidojumu faktiskajiem īpašniekiem ir atbilstoša, pareiza un atjaunināta. Konkrētāk, būtu jāizstrādā instrumenti, kas nodrošinātu, ka klienta uzticamības pārbaudes pasākumu piemērošanas laikā tiek identificēti faktiskie īpašnieki un ka nozares, kuras visvairāk pakļautas nepārskatāmu faktisko īpašumtiesību shēmu riskam, tiek efektīvi uzraudzītas un pārraudzītas.

Kamēr nav pilnībā ieviesti publiskie reģistri un joprojām pastāv grūtības piekļūt informācijai, netīrās naudas plūsmas turpina radīt reālus riskus ES kopumā. Attiecīgi šajā ziņojumā tiek secināts, ka 2019. gada ieteikums joprojām ir aktuāls, un dalībvalstis tiek mudinātas **pilnībā īstenot** Direktīvā par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu paredzētos noteikumus par faktisko īpašnieku reģistriem.

Komisija pašlaik novērtē valsts faktisko īpašnieku reģistru ieviešanu, izmantojot īpašas anketas tās Piektās direktīvas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu īstenošanas horizontālā novērtējuma kontekstā un uzmanīgi seko līdzi ar šo ES NILL/TFN tiesiskā regulējuma būtisko elementu saistītajām norisēm[82].

Turklāt, ņemot vērā Krievijas agresiju Ukrainā, dalībvalstīm tiktāl, ciktāl tas iespējams, būtu jāpaātrina nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas tiesību aktu kopumā ierosināto pasākumu pieņemšana, lai nodrošinātu, ka faktisko īpašnieku reģistri ietver visaptverošu informāciju.

(3) Atbilstoši resursi NILL/TFN uzraudzītājiem un *FIU*

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 32. pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpiešķir savām *FIU* pietiekami finanšu līdzekļi, cilvēkresursi un tehniskie līdzekļi, lai tās varētu pildīt savus uzdevumus. Tomēr ziņojums par novērtējumu attiecībā uz nesenajiem iespējamas nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas gadījumiem, kuros iesaistītas ES kredītiestādes, jau parādīja, ka daudziem uzraudzītājiem darbinieku skaits bija kritiski nepietiekams. Šis trūkums bija izcelts arī EBI ziņojumā par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas riskiem, kas ietekmē ES finanšu sektoru[83].

Šajā ziņojumā secināts, ka ieteikums dalībvalstīm turpināt pastiprināt centienus šajā jomā un pierādīt, ka NILL/TFN uzraudzītāji spēj **pilnvērtīgi veikt savus uzdevumus**, joprojām ir aktuāls.

(4) Uzraudzītāju uz vietas veikto pārbaužu skaita pieaugums

2019. gada ziņojumā tika secināts, ka joprojām ir aktuāls 2017. gada ieteikums dalībvalstīm uz vietas veikt pietiekamu skaitu pārbaužu attiecībā gan uz finanšu, gan nefinanšu sektoru.

Dalībvalstu vidū joprojām pastāv ievērojamas atšķirības; dažas dalībvalstis savos valsts riska novērtējumos norādīja, ka tās veic regulāras tematiskas uzraudzības pārbaudes, bet citas dalībvalstis ziņoja, ka tās veic vispārēju riska novērtējumu.

---

[82] Eiropas Komisija 2020. gada septembrī pieņēma ziņojumu, kurā novērtēts, vai dalībvalstis ir pienācīgi identificējušas visus trastus un līdzīgus juridiskus veidojumus, ko reglamentē to tiesību akti, un vai uz tiem attiecināti Direktīvā (ES) 2015/849 noteiktie pienākumi: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020DC0560.

[83] Sk. atzinuma 19.–20. lpp.

Attiecībā uz finanšu sektoru *FIU*, uzraudzītājiem un citām NILL/TFN kompetentajām iestādēm būtu jāturpina veikt **pārbaudes uz vietas**, kas biežuma un intensitātes ziņā ir samērīgas ar identificētajiem NILL/TF riskiem. Tām jābūt vērstām uz konkrētiem NILL/TF riskiem atkarībā no produktam vai pakalpojumam raksturīgās neaizsargātības. Konkrētāk:

- EBI atzinumā par NILL/TF riskiem parādīts, ka uzraudzības darbības galvenokārt ir vērstas uz kredītiestādēm. Arī šajā ziņojumā tiek pausts, ka kompetentajām iestādēm ir rūpīgi jāpārrauga tas, kā kredītiestādes pārvalda NILL/TF risku, un vajadzības gadījumā jāpastiprina to uzraudzības darbs, veicot stingrāku to uzņēmumu uzraudzību, kuri rada lielākos NILL/TF riskus.
- Kontroles maksājumu iestāžu nozarē, kas rada būtiskus objektīvus riskus, joprojām ir novērtētas kā nepietiekamas vai ļoti nepietiekamas[84]. Šajā ziņojumā atbilstīgi EBI atzinumam ir ieteikts pastiprināt nozares uzraudzību uz vietas.
- Attiecībā uz elektroniskās naudas iestādēm visos gadījumos var nebūt nepieciešamas pilna mēroga pārbaudes uz vietas. Tā vietā ir ieteicamas, piemēram, tematiskas pārbaudes uz vietas, lai nodrošinātu pietiekama uzņēmumu skaita uzraudzības aptvērumu.
- Vairākas iestādes norādīja, ka tās pārskata periodā neveica nekādas attālinātas pārbaudes un pārbaudes uz vietas arī ieguldījumu uzņēmumos. Tāpēc būtu jāizvērtē, vai, ņemot vērā identificētos riskus, būtu jāpalielina uz vietas veikto pārbaužu īpatsvars.

Attiecībā uz nefinanšu sektoru šajā ziņojumā dalībvalstis ir aicinātas nodrošināt, ka to *FIU*, uzraudzītāji (ja tādi ir) un citas NILL/TFN kompetentās iestādes veic pietiekamas **iepriekš nepaziņotas pārbaudes uz vietas**, jo īpaši pie augstas vērtības preču tirgotājiem, profesionāļiem nekustamā īpašuma jomā un antikvāro priekšmetu tirgotājiem.

(5) *FIU*, uzraudzītājiem un citām NILL/TFN kompetentajām iestādēm jāveic tematiskas pārbaudes

Iepriekšējos ziņojumos bija ieteikts uzraudzītājiem gūt labāku izpratni par to, kādiem NILL/TF riskiem ir pakļauts konkrētais segments. Komisijas saņemtā informācija liecina, ka tas ir noticis tikai daļēji. Ir vērts minēt arī to, ka noteiktās nozarēs (piemēram, mākslas un antikvāro priekšmetu nozarē) nav konkrētu uzraudzītāju.

Valūtas maiņas (*bureaux de change*) jomā kompetentajām iestādēm tiek ieteikts pienācīgi ņemt vērā tematiskās pārbaudes, lai izveidotu plašu izpratni par riskiem un riska mazināšanas darbu šajā nozarē.

Šajā ziņojumā saglabāts ieteikums dalībvalstīm turpināt nodrošināt, ka *FIU*, uzraudzītāji (ja tādi ir) un citas NILL/TFN kompetentās iestādes veic **tematiskās pārbaudes**.

(6) Plašāks atbildīgo subjektu saraksts

Piektā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu paplašināja NILL/TFN režīma tvērumu, iekļaujot tajā: uzņēmumus, kas nodrošina bezseguma valūtas maiņu uz kriptoaktīviem un digitālo maku pakalpojumu sniedzējus; mākslas priekšmetu tirgotājus (ja darījumu vai saistītu darījumu sērijas vērtība ir 10 000 EUR vai vairāk); personas, kuru galvenā darījumdarba vai profesionālā darbība ir tādu pakalpojumu

[84] Kā norādīts EBI atzinuma 4.2.2. iedaļā "Kontroļu kvalitāte".

sniegšana, kas ir līdzīgi revidentu, ārštata grāmatvežu un nodokļu konsultantu pakalpojumiem; nekustamā īpašuma aģentus, kuri darbojas kā starpnieku tādu īpašumu izīrēšanā, kuru ikmēneša īres maksa ir 10 000 EUR vai vairāk. Dalībvalstu veikto valsts riska novērtējumu un transponēšanas pārskats liecina, ka lielākā daļa dalībvalstu kopumā ir īstenojušas šo riska mazināšanas pasākumu.

Ziņojumā secināts, ka joprojām ir aktuāls ieteikums pievērst īpašu uzmanību **profesionāļiem, kas ir īpaši pakļauti riskam**: nekustamā īpašuma aģenti, mākslas un antikvāro priekšmetu pārdevēji un konkrēti augstas vērtības preču pārdevēji, ja tie pieņem maksājumus skaidrā naudā, kas pārsniedz noteiktu slieksni; virtuālās valūtas maiņas platformas un maku pakalpojumu sniedzēji.

(7) Pienācīgs klienta uzticamības pārbaužu līmenis sporādiskajiem darījumiem

Komisija priekšlikumā par NILL/TFN regulu ierosina noteikt, ka atbildīgajiem subjektiem nav jāpiemēro prasība par klientu uzticamības pārbaudes pasākumu veikšanu attiecībā uz klientiem, kuri veic sporādiskus vai saistītus darījumus, kas nesasniedz noteiktu vērtību, izņemot gadījumus, kad pastāv aizdomas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai teroristu finansēšanu. Tā kā 10 000 EUR robežvērtība attiecas uz lielāko daļu **sporādisko darījumu**, atbildīgajiem subjektiem, kuri darbojas nozarēs vai veic darījumus, kas rada lielāku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas risku, jāveic klientu uzticamības pārbaude arī darījumiem, kas nesasniedz šo robežvērtību.

Tādējādi šajā ziņojumā secināts, ka 2019. gadā dalībvalstīm sniegtais ieteikums noteikt kritērijus, kas nodrošina, ka netiek apieti **darījumu attiecībās** piemērojamie klienta uzticamības pārbaudes noteikumi, joprojām ir aktuāls.

(8) Pienācīgs klienta uzticamības pārbaužu līmenis attiecībā uz drošu glabāšanu un tai līdzīgiem pakalpojumiem

Ņemot vērā pieaugošo tendenci, kas konstatēta attiecībā uz to, ka noziedzīgās organizācijas izmanto šos pakalpojumus, lai slēptu noziedzīgā ceļā gūto peļņu, šajā ziņojumā saglabāts ieteikums nodrošināt pienācīgu **klienta uzticamības pārbaužu** līmeni attiecībā uz drošo glabāšanu un tai līdzīgiem pakalpojumiem.

(9) Regulāra sadarbība starp kompetentajām iestādēm un atbildīgajiem subjektiem

Iepriekšējos ziņojumos ieteikta ciešāka kompetento iestāžu un atbildīgo subjektu sadarbība nolūkā atvieglot aizdomīgu darījumu atklāšanu, paaugstināt ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem skaitu un kvalitāti, sniegt norādes par riskiem, klienta uzticamības pārbaužu veikšanu un ziņojumu sniegšanas prasībām. Vairākas nozares kā problēmu turpina uzsvērt atgriezeniskās saites trūkumu par to ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem, konkrēti, šādas: azartspēļu nozare, nodokļu konsultanti, revidenti, ārštata grāmatveži, notāri un citi neatkarīgi juridisko profesiju pārstāvji, kā arī naudas vai vērtību pārvešanas pakalpojumu sniedzēji.

Šajā ziņojumā ieteikts īstenot **ciešu un pastāvīgu sadarbību** starp NILL/TFN kompetentajām iestādēm, *FIU*, tiesībaizsardzības iestādēm un privāto sektoru. Dažās dalībvalstīs ir izveidotas publiskā un privātā sektora partnerības, lai stiprinātu sadarbību un informācijas apmaiņu un sekmētu ziņošanas uzlabošanu par aizdomīgiem darījumiem.

Dažas publiskā un privātā sektora partnerības arī kopīgo taktisku informāciju, lai atbalstītu tiesībaizsardzības iestāžu veiktas izmeklēšanas. Apmainoties ar informāciju, atbildīgie subjekti var pielāgot savas uzraudzības sistēmas, lai atspoguļotu jaunas tipoloģijas un riskus.

(10) Atbildīgo subjektu īpašā un pastāvīgā apmācība

Lielākā daļa dalībvalstu norāda, ka ir nodrošināta apmācība atbilstoši ieteikumiem un dažādām nozarēm ir sniegti norādījumi par NILL/TFN pienākumiem.

Šajā ziņojumā secināts, ka joprojām ir aktuāls ieteikums nodrošināt **turpmāku apmācību**, jo īpaši atbildīgajiem subjektiem, kas ir īpaši pakļauti riskam un kas minēti šajā riska novērtējumā pārvalstiskā līmenī.

(11) Ikgadēji pārskati no kompetentajām iestādēm / pašregulējuma struktūrām par to uzraudzībā esošo atbildīgo subjektu darbībām attiecībā uz NILL/TFN

Valsts riska novērtējumi liecina, ka pašregulējuma struktūru uzraudzības darbība joprojām ir retums, to atbilstības līmeņi atšķiras, un attiecīgi trūkst statistikas datu. Komisija priekšlikumā par NILL/TFN regulu ir iekļāvusi noteikumus, lai veicinātu atbildīgo subjektu atbilstību to ziņošanas pienākumiem, un nodrošina efektīvāku *FIU* analītisko darbību un sadarbību. Salīdzinājumā ar Piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu tas palielina konsekvenci, nodrošinot, ka gadījumos, kad uzraudzību veic pašregulējuma struktūras, minētās pašregulējuma struktūras pārrauga valsts iestāde.

Šajā ziņojumā secināts, ka šis ieteikums joprojām ir aktuāls un pašregulējuma struktūras mudinātas **proaktīvāk** iesaistīties NILL/TFN uzraudzībā.

4.4. Riska analīze pa produktiem/pakalpojumiem: konkrētie ieteikumi

Papildus iepriekš minētajiem ieteikumiem[85] ir nepieciešama turpmāk minētā rīcība attiecībā uz turpmāk minētajiem produktiem/nozarēm[86].

4.4.1. Skaidra nauda un skaidrai naudai līdzīgi aktīvi

- Veicot valsts riska novērtējumu, dalībvalstīm būtu jāņem vērā riski, ko rada lieli skaidras naudas maksājumi un uzņēmumi, kuri plaši izmanto maksājumus skaidrā naudā, un jāveic atbilstoši riska mazināšanas pasākumi.

4.4.2. Finanšu sektors

- Ir svarīgi, lai dalībvalstis izveidotu un pilnveidotu faktisko īpašnieku reģistrus, kas palīdzētu īstenot pienācīgas klientu uzticamības pārbaudes.
- Dalībvalstīm būtu jāuzlabo uzraudzības un atklāšanas sistēmas, ko piemēro produktiem, kuri ir vairāk pakļauti TF riskiem.
- Dalībvalstīm būtu jāturpina veikt tematiskās pārbaudes dažādās jomās atkarībā no nozares/produkta. Attiecībā uz pārbaudēm uz vietas attiecīgos uzņēmumos ir efektīvāk

[85] Daži ieteikumi šeit ir atkārtoti konkrētu nozaru kontekstā.
[86] Vairāk informācijas par ieteikumiem pa produktiem/pakalpojumiem skatīt pievienotajā dienestu darba dokumentā.

izvēlēties riska jomas, nevis veikt vispārēju pārbaudi; tas uzraudzītājiem sniedz skaidru priekšstatu par paraugpraksēm un būtiskākajiem trūkumiem.
- Apmācības un norādījumu par riska faktoriem nodrošināšana, piemēram, par darījumu attiecībām vai darījumiem bez tiešas saskares, ārzonu profesionālajiem starpniekiem un klientiem un sarežģītām un čaulas struktūrām.

4.4.3. Nefinanšu sektors un produkti: sarakstā iekļautie nefinanšu sektora uzņēmumi un profesijas

- Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka kompetentās iestādes / pašregulējuma struktūras nodrošina apmācību un norādes par riska faktoriem, īpašu uzmanību pievēršot darījumu attiecībām bez tiešas saskares, ārzonu profesionālajiem starpniekiem un klientiem vai jurisdikcijām, kā arī sarežģītām un čaulas struktūrām.
- Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka pašregulējuma struktūras / kompetentās iestādes veic tematiskas pārbaudes attiecībā uz faktiskā īpašnieka identifikācijas prasību ievērošanu.
- Kompetentajām iestādēm / pašregulējuma struktūrām būtu jāsniedz dalībvalstīm ikgadēji ziņojumi par pasākumiem, kas veikti, lai novērtētu, kā atbildīgie subjekti ievēro klientu uzticamības pārbaudes pienākumus, tostarp prasības, kas attiecas uz faktisko īpašnieku, ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem un iekšējo kontroli.
- Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka pakalpojumu sniedzēji, kas uzņēmumiem sniedz konsultācijas par kapitāla struktūru, rūpniecības stratēģiju un ar to saistītajiem jautājumiem, kā arī konsultācijas un pakalpojumus saistībā ar uzņēmumu apvienošanos un iegādi, ievēro savus pienākumus attiecībā uz faktiskajiem īpašniekiem.

4.4.4. Azartspēļu nozare

- Kompetentajām iestādēm būtu jāievieš programmas nolūkā palielināt tiešsaistes azartspēļu operatoru informētību par jauniem riska faktoriem, kas var vairot nozares neaizsargātību, tostarp par anonīmas elektroniskās naudas un virtuālo valūtu izmantošanu un neatļautu tiešsaistes azartspēļu operatoru parādīšanos. *FIU* atsauksmes par ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem kvalitāti uzlabotu ziņojumu sniegšanu un sniegtās informācijas izmantošanu.
- Papildus apmācības sesijām dalībvalstīm būtu jānodrošina darbiniekiem, atbilstības uzraudzības amatpersonām un mazumtirgotājiem atbilstoša apmācība, kurā galvenā uzmanība pievērsta konkrēto produktu / darījumdarbības modeļu atbilstošam riska novērtējumam.

4.4.5. Finansējuma vākšana un pārskaitīšana ar bezpeļņas organizācijas starpniecību

- Dalībvalstīm būtu jānodrošina bezpeļņas organizāciju lielāka iesaiste valsts riska novērtējumos, jo īpaši attiecībā uz finanšu iestāžu veiktu iespējamu riska mazināšanu.
- Dalībvalstīm būtu jāizstrādā informēšanas un informētības uzlabošanas programmas par bezpeļņas organizāciju ļaunprātīgas izmantošanas risku un jānodrošina tām informētību uzlabojoši materiāli.

4.4.6. *Profesionālais futbols, brīvostas, ieguldītāju pilsonības shēmas un ieguldītāju uzturēšanās shēmas*

- *Profesionālais futbols*: dalībvalstīm būtu jāapsver, uz kuriem dalībniekiem būtu jāattiecina pienākums ziņot par aizdomīgiem darījumiem un kādas prasības būtu jāpiemēro kontu turētāju un finansējuma saņēmēju izcelsmes kontrolei un reģistrēšanai.
- *Brīvostas*: dalībvalstīm būtu jāīsteno nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas neatkarīgas, regulāras revīzijas attiecībā uz saskaņotajām brīvostu operatoru atbilstības nodrošināšanas funkcijām un jānodrošina atbilstoša un konsekventa nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas likumā jau noteikto procedūru izpilde un uzraudzība.
- *Ieguldītāju pilsonības shēmas un ieguldītāju uzturēšanās shēmas*: dalībvalstīm būtu jāatceļ ieguldītāju pilsonības shēmas un rūpīgi jānovērtē NILL/TF riski to ieguldītāju uzturēšanās shēmās.

5. SECINĀJUMI

Komisija turpinās uzraudzīt šajā riska novērtējumā pārvalstiskā līmenī sniegto ieteikumu īstenošanu un ziņos atkal (principā līdz 2024. gadam), ņemot vērā izmaiņas, kas varētu tikt veiktas spēkā esošajā ES tiesiskajā regulējumā. Ziņojumā arī tiks novērtēts, kā ES un valsts pasākumi ietekmē riska līmeņus.